

I DIALOG MED KONSTNÄRER OCH KULTURUTÖVARE

Under hösten 2020 genomfördes ett kulturanalytiskt projekt på Nordisk Kulturfond. Med hjälp av etnografiska och kulturanalytiska forskningsmetoder samlades det in ny kunskap och information om hur olika konstnärer och kulturutövare arbetar med nordiska och globala teman. Vidare har projektet studerat och analyserat hur olika kulturella och konstnärliga aktörer förstår och definierar sådana begrepp som Norden, nordisk kultur, globalisering och det globala.

Syftet med projektet var att få nya synvinklar på konst- och kulturliv som agerar mer och mer i globala sammanhang. Vidare syftade projektet till att samla in kunskap som kan hjälpa fonden till att utveckla framtida stödformer.

Studien genomfördes från augusti till oktober 2020 genom kvalitativa intervjuer, arbetsmöten och etnografiska fältstudier. De intervjuade personerna är konstnärer och kulturutövare som är verksamma både i och utanför Norden och baserade i nordiska länder, USA och Ryssland. Projektet fokuserade särskilt på individers uppfattningar och tolkningar om sitt konstnärliga och kulturella arbete i relation till nordiska och globala teman.

Forskningsprojektet är en del av utvecklingen av fondens nya globala satsning Globus som ska ge konstnärer och kulturutövare nya möjligheter att söka stöd till projekt som går utanför Norden. Programmet har inrättats utifrån ett ökande behov av att hitta nya sätt att agera informellt och gradvis över gränserna. Globus planeras att öppnas upp för ansökningar senare i år.

NYA SÄTT ATT FÖRSTÅ OCH TOLKA DET NORDISKA

Varierande uppfattningar om det nordiska och nordisk kultur betonades under projektets gång. Studien visar att det finns förvirring och skillnader i de definitioner om det nordiska och nordisk kultur som baserar på kulturpolitiska antaganden och beslut. De flesta efterlyser behovet att se det nordiska från nya perspektiv istället för att upprepa gamla konventionella idéer och bilder.

“Här i Lappland kopplar man inte det nordiska till några särskilda nationella definitioner utan det handlar mer om att samarbeta regionalt mellan olika byar.”

— Finsk konstnär och kulturutövare

Nordiska värderingar, såsom demokrati och gemenskap, får olika meningar beroende bl.a. på särskilda konstfält och synen på lokalt kulturliv. För dem som bor och agerar utanför Norden handlar nordisk kultur och identitet om att staten stödjer mer aktivt olika aktiviteter inom konst och kultur. Inifrån får man däremot en annan bild på det nordiska systemet. Flera intervjupersoner säger att nordiska värderingar är viktiga men de kan inte ensam stödja kulturella och konstnärliga aktiviteter på ett långvarigt och hållbart sätt.

Vissa menar att Norden är en liten region som inte kan isolera sig från den globala världen. Trots kulturella och samhälleliga skillnader arbetar man överallt i världen med likadana frågor och det som sker i globala arenor påverkar konstnärliga och kulturella aktiviteter här i Norden. Man kan också identifiera sig som nordisk och samtidigt hitta gemenskaper i internationella kontexter.

Norden är inte ett självförsörjande område utan vi behöver agera på internationella arenor. Vi behöver internationella nätverk och synlighet.

— Dansk modeperson

“Det är ignorant om man inte vill tänka globalt. Vi lever i en hyperglobaliserad värld.”

— Norsk tvärkulturell konstnär

Studien visar alltså att det finns behov för nya sätt att förstå och tolka det nordiska och nordisk kultur. Istället för att grunda olika definitioner endast i nationella premisser och idéer ska man kunna förstå hur nordisk kultur påverkar och påverkas av världen utanför den nordiska regionen.

GLOBALA TANKAR, LOKALA AKTIVITETER

Det andra tydliga och centrala elementet i projektet handlade om hur man förstår rollen av det globala och hur man identifierar sitt arbete i globala kontexter. Flera anser att det globala har blivit en naturlig del av sina aktiviteter i senaste tiden. Man menar också att det är viktigt att sträva efter internationella kontakt och nätverk för att utveckla konst- och kulturlivet i Norden.

Det globala betyder inte endast att man agerar utanför den nordiska regionen. För dem som befinner sig i Grönland, Lappland eller Barentsregionen handlar det globala om att identifiera sina lokala idéer och teman genom globala sammanhang och gemenskaper. Till exempel delar man tankar om kolonisering och dess påverkan på lokala samhällen med hjälp av globala perspektiv. Det lokala får nya meningar när man upptäcker gemensamma tankar med andra människor runt om i världen.

“Jag gillar att använda det globala som en tankemodell. Jag brukar säga att man tänker globalt och agerar lokalt.”

— Finsk konstnär och kulturutövare

“Grönländsk konst och kultur har alltid definierats genom vissa nationella, danska, eller allmänna nordiska attribut. Inom det globala kan denna bild ändras med hjälp av olika globala gemenskaper.”

— Kulturutövare från Grönland

Svaren ger uttryck för att det globala samarbeten kan förnya och förändra positivt lokala idéer och tankar om konst och kultur. Vidare kan idéen om det nordiska utmanas genom kulturella aktiviteter och projekt som tar hänsyn till globala teman och frågor i lokala sammanhang.

DET BEHÖVS NYTÄNKANDE I BEFINTLIGA STÖDFORMER

Flera av intervjupersonerna anser att de krav som stödorganisationer har för sina stödprogram inte erkänner ökande antal aktiviteter i globala sammanhang. De menar att det är svårt att få stöd till sina idéer och aktiviteter när de agerar någonstans i mellan det lokala, nordiska och globala. Det handlar även om att hitta balans mellan den offentliga och privata sektorn.

Man måste tänka nytt när det gäller stödformer. Det privata och offentliga måste kunna mötas och skapa något nytt tillsammans.”

— Norsk modeskribent

Man efterlyser också mer flexibilitet och öppenhet till olika typer av projekt istället för att fokusera endast på samarbeten och nätverksskapande. Några deltagare anser att konst- och kulturstöd borde utvecklas till sådana former och program som tar hänsyn till mångsidighet och långvarighet. Stödprogram borde inte definiera det rätta sättet att skapa konst och kultur utan de borde behålla viss öppenhet och flexibilitet i krav för stöd.

“Kulturen definieras på gräsrotsnivå. Det är således viktigt att konst- och kulturstöd bidrar till de aktiviteter som kan verka otydliga och som kräver långvarighet.”

— Finsk konstnär och kulturutövare

Det finns alltså behov för att hitta nya sätt att stödja konstnärliga och kulturella aktiviteter. Konst- och kulturprojekt har inte alltid ett tydligt ändamål utan de behöver experimentera, prova flera olika saker och ta risker.

GLOBUS SVARAR PÅ EFTERFRÅGAN I FÄLTET

För de flesta konstnärer och kulturutövare betyder Globus att Nordisk Kulturfond har sett det ökade intresset för globala och internationella aktiviteter inom konst- och kulturfältet. Programmet grundar sig i nya idéer om konst- och kulturstöd och kan skapa rum för nya sätt att agera och arbeta med konstnärliga och kulturella projekt som vill förnya samtida tolkningar om det nordiska. Dessa ambitioner möter den efterfrågan i konst- och kulturfältet idag.

Globus verkar inte vara lika uteslutande som andra stödprogram utan det nya stödprogrammet lyssnar på konstnärer och kulturaktörer samt agerar proaktivt på ändringar i omvärlden. Bland annat bygger Globus broar mellan olika kulturella och professionella fält, ge nya meningar för kulturlivet i den arktiska regionen och uppmuntrar till samarbete i globala kontexter.

Intervjupersonerna hävdar ändå att utvecklingsarbetet med konst- och kulturstöd aldrig kommer att bli färdigt. Därför måste fonden kunna kvarstå som öppen och flexibel för allt som sker i dess omvärld.

“Man ska interagera med fältet för att samla in information och erfarenheter för att utveckla stödformer.”

— Dansk kulturperson

MOT FRAMTIDEN

Forskningsprojektet grundade sig i flera diskussioner och samtal med konstnärer och kulturutövare. De flesta betonar vikten att förstå hur vi i Norden kontinuerligt är påverkade av internationella och globala tendenser. Det räcker inte att nordiska länder fokuserar endast på att utveckla konst- och kulturlivet inom den nordiska regionen utan det anses som nödvändigt att interagera med världen utanför. Detta bidrar till ömsesidig inlärning och utveckling, och enligt många kan det även förstärka bilden av det nordiska.

Studien visar att Nordisk Kulturfonds nya globala satsning bidrar till nya tolkningar om nordisk konst och kultur och kan visa nya sätt att tänka på kulturstöd i nordisk kontext. Konst- och kulturlivet i Norden interagerar med världen utanför den nordiska regionen och med Globus kan Nordisk Kulturfond stödja aktiviteter som tar hänsyn till globala teman och frågor i lokala sammanhang.

För att lyckas med arbetet är det nödvändigt att fonden fortsätter med utveckling av sina stödprogram och den dagliga verksamheten i en kontinuerlig dialog med olika aktörer i konst- och kulturfältet — både i och utanför Norden. Det handlar om att lyssna på dem som varje dag bidrar till och utvecklar kulturlivet.

OM GLOBUS

Globus är Nordisk Kulturfonds nya stödprogram 2020-2024 som ger konstnärer och kulturutövare nya möjligheter att söka stöd till projekt som går utanför Norden.

Programmet har inrättats utifrån ett ökande behov av nya sätt att agera informellt och gradvis över gränserna. Därför lanserar Nordisk Kulturfond den nya globala satsningen, som ska bredda perspektivet på nordisk konst och kultur.

[Läs mer här](#)